

Keďže program H. Künga je adresovaný predovšetkým veriacim, jeho realizácia sa zakladá na troch ideách: 1. nebude ľudského spolunažívania bez svetového étosu národov; 2. nebude mieru medzi národmi bez mieru medzi náboženstvami; 3. nebude mieru medzi náboženstvami bez medzináboženského dialógu.

Pre nás je dôležité vedieť, že podľa autora je na ceste k svetovému étosu potrebná aj koalícia veriacich a neveriacich. Preto v demokratickom štáte má panovať svetonázorová neutralita a konsenzus o hodnotách dôstojného ľudského spolunažívania.

Autor zdôrazňuje, že sloboda náboženstva zahŕňa aj právo na nenáboženskosť. Treba priznať aj neveriacim, že i oni poznajú humánny étos. Skutočná humanita sa zakladá na autonómnosti vo všetkých praktických rozhodvaniach človeka, preto musí mať odvahu používať vlastný rozum.

Oleg Semak

POLSTOROČIE POĽSKEJ FILOZOFIE

STANISŁAW BORZYM: *Filozofia polska 1900–1950 (Poľská filozofia 1900–1950)*. Ossolineum 1991.

Nie je to až tak dávno, čo poľština bola pre mnohých z nás hlavným kanálom, cez ktorý sme sa oboznamovali so stavom súčasného svetového myslenia. Čítanie poľských kníh a časopisov bolo temer samozrejmosťou. Avšak nielen preto, že vo Varšave a v Krakove sa viac vedelo o tom, čo sa deje v Paríži a v Oxforde, ale i pre kvalitu poľského myslenia samotného. Nech sú už dnes poľskí filozofi a sociológovia k sebe (a k niektorým svojim kolegom) bezohľadne kritickí, predsa len vždy existovala čiara, za ktorú poľský filozof spravidla nešiel. Táto čiara bola vytváraná a udržiavaná vedomím vlastnej filozofickej tradície. Tradície, ktorá nebola bremenom, ale oporou, a to aj pre tých, ktorí sa od nej chceli dištancovať.

Práca Stanisława Borzyna *Filozofia polska 1900-1950* (Ossolineum 1991) je jedným z mála pokusov podať ucelený obraz poľského filozofického myslenia v prvej polovici tohto storočia. Prelom storočia bol obdobím rozmachu poľskej filozofie, a to tak na rovine ideovej, ako aj na rovine inštitucionálnej. V roku 1895 sa Kazimier Twardowski stáva profesorom filozofie na univerzite v Lvove, v roku 1897 začína vo Varšave vychádzať *Przegląd Filozoficzny*, v roku 1904 bola založená Poľská filozofická spoločnosť a v roku 1911 začína vychádzať druhé poľské filozofické periodikum *Ruch Filozoficzny*. S. Borzym člení obraz vývoja poľskej filozofie tohto obdobia podľa dvoch kritérií: časového (1900-1918; 1918-1939; 1939-1950) a tematického: bytie, poznanie, hodnoty, spoločnosť. Toto jednoduché členenie naozaj dovoľuje vidieť produktivitu a rozmanitosť myšlienkových iniciatív. Nemá zmysel pripomínať množstvo mien a kníh. Poľská filozofia už na začiatku tohto storočia tematicky korešpondovala s vývinom filozofie v západnej Európe a mnohé myšlienkové výkony už boli originálnym prínosom. Už pred prvej svetovej vojny to boli napr. K. Twardowski, Ł. Petrazycki (teória práva), Ł. Gumplowicz (sociálna teória). Rovnako pozoruhodný je obraz poľského filozofického myslenia medzi dvoma svetovými vojnami. Napokon, mená R. Ingardena, K. Ajdukiewiczza, J. Łukasiewiczza, A. Tarského sú štandardnou súčasťou každého trochu solídnejšieho prehľadu o filozofii 20. storočia. A spomínaní autori neboli "výnimkami", boli organickou súčasťou poľského intelektuálneho prostredia. Veď význam mnohých dokážeme oceniť až dnes. Napr. podnety L. Flecka pre sociologicky orientované teórie poznania a vedy, koncepciu pluralistického konštruktivismu L. Chwisteka. Práve tak i v oblasti sociálnej filozofie poľské myslenie dokázalo originálne reagovať na problémy doby a najdeme v nej tak analýzy krízy súčasnej civilizácie a kultúry, ako aj rozborov rozličných foriem (adekvátnych i patologických) reakcií na

túto krízu. Ba i v rokoch 1938-1950, kedy poľská filozofia prežíva svoje najhoršie obdobie, vzniká mnoho prác, ktoré nestrácajú svoju hodnotu. V tých rokoch písal R. Ingarden svoje hlavné dielo, neprestávajú pracovať S. Ossowski a T. Kotarbinski. A ani politicky vynútená dominancia marxizmu, nech už narobila čo ako veľa škôd, nedokázala rozložiť kultúru poľského filozofického myslenia. Stojí za to pozorne si prečítať biografické heslá umiestnené na konci knihy, ako aj prejsť menným registrom. Nebude to nudné čítanie.

Naozaj by sme nemali zabúdať na to, že poznaním poľského filozofického myslenia môžeme len získať.

František Novosád

ERRÁTA

V 10. čísle sa v stati V. Filkorna *Analýza metodologickej kategórie "konečná vec"* vyskytli na s. 590 tieto chyby:

Veta /4/ má byť $\wedge A_1 \vee A_2 R_c(A_1; A_2)$

Veta /5/ má byť $\wedge A_2 \vee A_1 R_c(A_1; A_2)$

Veta /6/ má byť rad... $\xrightarrow{c} A_1 \xrightarrow{c} A_2 \xrightarrow{c} A_3 \xrightarrow{c} \dots$
stav₁ stav₂
účinnok účinnok ...
príčina príčina

pričom \xrightarrow{c} označuje R_{ca}

Veta /8/ má byť $\wedge A_2 \vee A_{11} \dots \vee A_{1n} R_c(A_{11}, \dots, A_{1n}; A_2)$

Čitateľom sa ospravedľujeme a prosíme ich, aby si text v tomto zmysle opravili.

Redakcia